

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК ПЕДАГОГІЧНА КАТЕГОРІЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ БАКАЛАВРІВ З ПСИХОЛОГІЇ

У статті розкрито значення компетентнісного підходу в професійній підготовці бакалаврів з психології. Розглянуто значення понять “компетенція”, “компетентність”. Детально розкрито історичне становлення компетентнісного підходу як педагогічної категорії.

Ключові слова: компетентнісний підхід, компетенція, компетентність.

Останнім часом у підготовці сучасних фахівців приділяють усе більшу увагу саме компетентнісному підходу. Дедалі більша кількість роботодавців цікавляться не тим, що знає фахівець, якого вони хочуть взяти на роботу, а тим, які характеристики має цей фахівець.

Одним із основних параметрів успішного працевлаштування та плідної праці психолога є наявність у нього професійної майстерності, високої кваліфікації, глибоких знань, навичок і досвіду у своїй галузі й не тільки. Сукупність цих характеристик, необхідних для вирішення поставлених завдань, дістало в сучасній літературі назву “компетенція”.

Більшість науковців у своїх працях намагаються сформувати якусь одну компетенцію (управлінську, комунікативну, мотиваційну тощо). Сучасність вимагає від фахівця наявності не тільки якоїсь однієї компетенції, а сукупності декількох компетенцій.

На нашу думку, при підготовці сучасного фахівця треба спочатку сформувати ті компетенції, які будуть базисом для формування якоїсь загальної компетенції. Це схоже на будинок: спочатку потрібно закласти фундамент, а потім будувати саму споруду. При підготовці бакалавра з психології таким фундаментом (базисом) мають бути природничо-наукові дисципліни.

Для реалізації поставленої мети необхідно спочатку розкрити сутність понять “компетенція”, “професійні базові компетенції”, потім створити модель компетенції майбутнього бакалавра з психології, яка б відповідала всім необхідним вимогам, скласти критерії та показники рівня професійної базової компетенції, після чого створити відповідні педагогічні умови для її формування. У цьому зв'язку є необхідним більш детальне дослідження сутності поняття “компетенція”.

Аналіз української та зарубіжної літератури свідчить, що проблема компетентності фахівців сьогодні набуває особливої актуальності. Компетентнісний підхід стрімко поширюють і застосовують на практиці у вищих навчальних закладах [20, с. 49]. Нині перехід до компетентнісно орієнтованої парадигми сучасної освіти зумовив необхідність дослідження компе-

тентнісного підходу, яким займаються такі науковці: С. Гончаренко [6], Р. Гуревич [7], І. Зимня [12], М. Кадемія [13], С. Клепко [14], М. Козяр [16], А. Маркова [19], Л. Мітіна [21], О. Овчарук [24], С. Сисоєва [33], А. Хуторський [35], В. Хутмакер [38], Г. Халаш [37] та ін.

Метою статті є визначення та аналіз процесу становлення поняття “компетенція”.

Термін “компетенція” не є новим для України. Так, згідно зі статтями 29, 30 Закону України “Про освіту”, а також із “Положенням про освітньо-кваліфікаційні рівні”, затверджені постановою Кабінету Міністрів України № 65 від 20.01.1998 р., вища освіта за своїм змістом є системою світоглядних і громадянських якостей, професійних знань, умінь і навичок, що формуються в процесі навчання у вищих навчальних закладах, і достатніх для виконання завдань та обов’язків певного рівня професійної діяльності [9, с. 27].

Із часів Я. Каменського в освіті вкоренилася тріада: знання – уміння – навички. Традиційно склалося так, що в середній освіті формують знання, уміння та навички, які трансформуються в професійному навчанні в компетенції. Професійна діяльність традиційно оперує іншими поняттями – компетенціями. Тому сьогодні професія повинна свідчити не про те, що знає, вміє людина, а якою компетенцією вона володіє.

Формування професійних знань, умінь і навичок з природничо-наукових дисциплін і становитимуть у майбутніх бакалаврів з психології професійні базові компетенції. Основою для оновлення змісту освіти є освітньо-кваліфікаційні характеристики випускника ВНЗ, які є державним нормативним документом, де відображено цілі освітньої та професійної підготовки, місце фахівця в структурі держави, сформульовано вимоги до його компетентності та інші важливі якості та властивості.

Освітньо-кваліфікаційна характеристика відображає соціальні вимоги до підготовки фахівця з урахуванням аналізу професійної діяльності й вимог до змісту освіти з боку держави та роботодавців. Освітньо-кваліфікаційна характеристика встановлює галузеві кваліфікаційні вимоги до виробничої діяльності ВНЗ з певних спеціальностей і освітньо-кваліфікаційні рівні та вимоги до властивостей та якостей особи, яка здобуває певний освітній рівень відповідного фахового спрямування [27, с. 15].

Формування та розвиток професійних базових компетенцій бакалаврів з психології вимагає врахування певних чинників: визначення понять “компетентність” і “компетенція” та їх необхідність, диференційоване врахування потреб і запитів студентів, осмислення, засвоєння змісту предметів, творче використання наявних знань, отримання навичок з майбутньої професії, розвиток професійних здібностей і високої кваліфікації фахівця, його професійної мобільності, готовності до інноваційної діяльності, творчого зростання.

Розглянемо зміст і сутність понять “компетенція”, “компетентність”, “професійна компетентність” на основі огляду та аналізу наукових джерел.

Поняття “компетенція”, “компетентність” широко використовували в літературі та побуті. Уперше поняття “компетентність” з’явилося в 50-х рр. ХХ ст. у працях Дж. Райлі [39]. Науковець визначає це поняття як готовність до виконання професійних завдань. Р. Уайт [40] доповнює цей термін такими складовими, як спрямованість, мотивація, звертаючи особливу увагу на особистісну складову поняття. На думку Р. Земке, компетентність передбачає інтерпретацію знань, тобто вільне їх застосування до нових проблем [41]. Дж. Равен визначає компетентність як специфічну здібність, необхідну для ефективного виконання конкретної дії в конкретній галузі, таку, що включає вузькоспеціалізовані знання, особливі наочні навички, способи мислення, а також розуміння відповідальності за свої дії [30].

І лише на початку 60-х рр. ХХ ст. їх почали розрізняти в науковій літературі. Уперше це зробив науковець М. Хомський у теорії про мову. У країнах Європи термін “компетенція” вперше став використовувати Бояцис, який надав цьому терміну значення здатності, властивої індивіду. Пізніше було запропоновано визначати компетенцію як якості й характеристику ефективності професійної діяльності. Такі вчені, як Е. Бондаревська, А. Деркач, І. Зимня, І. Кузьміна, А. Маркова, Н. М’ясищев, Л. Петровська, є авторами різноманітних класифікацій компетенцій.

Науковець П. Пахотіна, проаналізувавши процес становлення поняття “компетенція”, виокремлює чотири етапи розвитку цього поняття як педагогічної дефініції.

Перший етап – 1950–1970 рр. – охарактеризовано введенням у науковий апарат категорії “компетенція”, першими спробами у працях Дж. Райлі, Р. Уайта, Н. Хомського, В. Хьюстона, Р. Хаусама та Д. Мак Клеланда.

На другому етапі – 1970–1990 рр. – проводять розробки структурних компонентів компетенцій. У цей період з’являються наукові праці А. Маркової, Н. Кузьміної, В. Шадрікова, Р. Бояциса, Дж. Равена, де наведено від 3 до 39 видів компетенцій, різні підходи до їх визначення. Сформовано компетентнісний підхід (Competencebased education – СВЕ) до освітнього процесу.

На третьому етапі – 1990-2000 рр. – проводять дослідження компетенції як наукової категорії в межах освіти, порушують питання про ключові компетентності на міжнародному рівні (ЮНЕСКО, Рада Європи). У цей період визначають поняття “ключові компетенції”. Також тривають дослідження структурного та змістовного компонентів цього поняття. Учені розробляють визначення окремих ключових компетенцій, проводять дослідження в галузі практичного формування компетенції під час навчального процесу у вищих навчальних закладах. У цей період багато дослідників приділяють увагу формуванню компетенцій: В. Баркасі, Л. Волошко, О. Губарева, С. Демченко, Л. Дибкова, М. Елькін, В. Калінін, Н. Лісова, Л. Петухова, Л. Тишаківа, І. Чемерис та ін. На цьому етапі Європарламент прийняв і опублікував документ, у якому визначено ключові компетенції та окреслено їх основний зміст.

На четвертому етапі – початок ХХІ ст. і до сьогодні – тривають по-далі розробки змістових і структурних компонентів окремих ключових компетенцій, розробляють професійні компетенції фахівців окремих спеціальностей. Відомі вчені цього періоду – І. Зимня, І. Кузьміна, А. Маркова.

Розуміння основного змісту поняття “компетенція” наразі в більшості дослідників співпадає в ключових моментах, але й досі тривають дослідження цього поняття [26].

Варто підкреслити, що в науковій літературі немає узгодженої думки щодо понять “компетентність” і “компетенція”. Також не існує і єдиної класифікації компетенції, яка була б прийнята всіма вченими. Одні автори використовують поняття “компетентність”, “компетенція” для відображення кінцевого результату навчання, інші – для опису різноманітних властивостей особистості [36, с. 27–33]. При розгляді визначень понять ми звернулися до різних джерел: українських і зарубіжних педагогічних, психологічних словників, енциклопедій, монографій. Хотілося б зауважити на деяких із них.

У тлумачному словнику іншомовних слів компетентність походить від латинського слова *competens* (*competentis* – належний, здібний). Це володіння знаннями, що дають змогу судити про що-небудь, висловлювати авторитетну думку. Компетентний – знавець певної галузі; той, хто має право на основі своїх знань або повноважень робити або вирішувати що-небудь, судити про що-небудь. Компетенція (від лат. *competentio*) – узгодженість частин, відповідність, симетрія. Це коло повноважень установи або особи; сфера обізнаності, галузь знання кого-небудь [22, с. 192].

У словнику доктора філологічних наук, професора, мовознавця, упорядника “Тлумачного словника російської мови” С. Ожегова йдеться про те, що компетенція – це коло питань, у якому хто-небудь добре обізнаний. Компетентний: 1. Знаючий, обізнаний, авторитетний у якійсь галузі, тобто фахівець. 2. Володіє компетенцією (у 2-х значеннях) [25, с. 264]. У великому тлумачному психологічному словнику компетенція – це здатність виконати якесь завдання або зробити щось [32, с. 362].

У словнику-довіднику практичного психолога компетентність – це орієнтованість у різних ситуаціях спілкування, заснована на знаннях, навичках, уміннях, чуттєвому й соціальному досвіді індивіда у сфері міжособистісної взаємодії [17, с. 77].

У великій психологічній енциклопедії ми бачимо таке визначення компетентності – це здатність індивіда вступати в ефективні міжособистісні стосунки та взаємодіяти в межах цього соціуму. Формується ця компетенція в процесі освоєння індивідом систем спілкування з іншими членами суспільства й залучення до спільної діяльності. До її складу входять: уміння правильно визначати особистісні особливості та емоційні стани інших людей; уміння орієнтуватися в соціальній ситуації й адекватно визначати соціальні ролі; уміння вибирати адекватні способи поведінки з оточуючими людьми (партнерами по спілкуванню), зокрема реалізувати їх у про-

цесі взаємодії. Особливу роль відіграє вміння рефлексувати, проявляти емпатію або ставити себе на місце іншого [5, с. 181].

У глосарії іншомовних слів зазначено, що компетенція походить від лат. слова *competentio* та означає коло питань, у якому певна особа має пізнання, досвід [3, с. 67].

З погляду педагогіки є кілька визначень понять “компетенція”, “компетентність”. Наприклад, педагогічний словник пояснює ці поняття так: компетентність – рівень підготовленості для діяльності в певній сфері, ступінь оволодіння знаннями, способами діяльності, необхідними для прийняття правильних і ефективних рішень. Компетенція – коло повноважень, сфера діяльності, у якій особа має необхідні знання та досвід [8, с. 41].

Психолого-педагогічний словник визначає компетенцію як професійну придатність – сукупність психічних і психофізіологічних особливостей людини (знань, умінь, навичок), необхідних і достатніх для досягнення суспільно прийнятної ефективності в тій чи іншій професії. Вона формується в процесі навчання та подальшої професійної діяльності за наявності позитивної мотивації; її виникненню та зміцненню сприяють система матеріальних і моральних стимуляцій, задоволеність від діяльності, усвідомлення суспільної значущості її результатів [31, с. 641].

Також ми розглядали визначення понять “компетенція”, “компетентність” різних учених, психологів, педагогів, філософів і зауважили, що однозначного визначення цих понять немає. Хотілося б детальніше розглянути деякі визначення.

Відомий учений А. Коджаспиров у своєму педагогічному словнику дає таке визначення компетентності: “Компетентність – це рівень освіченості, достатній для самоосвіти, самостійного вирішення пізнавальних проблем, які виникають при цьому, і визначення своєї позиції” [15, с. 62].

Такі педагоги, як Л. Заніна та Н. Меньшикова, дають таке визначення компетенції та компетентності: “Компетенція – це сукупність взаємопов’язаних якостей особистості (знання, вміння, навички, способи діяльності), заданих щодо певного кола предметів і процесів, необхідних для якісної продуктивної діяльності, спрямованої на них. Компетентність – наявність у людини відповідної компетенції, що включає його особистісне ставлення до неї та предметної діяльності” [10].

Компетенції, на думку багатьох відомих учених, є тими індикаторами, що дають змогу визначити: готовність випускника до життя та свідомого вибору професії, його подальшого особистого розвитку; спроможність до активної участі в житті суспільства. Орієнтуючись на сучасний ринок праці, освіта повинна оперувати такими технологіями та знаннями, які б могли задовольняти потреби суспільства та підготувати фахівця до нових ролей у ньому [28, с. 20].

Найбільш влучно, на нашу думку, ці поняття формулюють науковці В. Краєвський і А. Хуторський. Вони вважають, що компетенція – соціальна норма доосвітньої підготовки студента, яка необхідна для його ефек-

тивної та продуктивної діяльності в певній галузі. Компетенція, на їх думку, – це сукупність особистісних якостей студента (знання, уміння, навички, здібності), зумовлених досвідом його діяльності в певній соціальній і особистісно значущій сферах [18, с. 135].

Психологи Є. Арцишевська та М. Кабарда зазначають, що в сучасній психологічній літературі поняття “компетентність” і “компетенція” є характеристиками поведінки, формою активності особистості, актуальним рівнем володіння (наприклад, промовою). У цьому контексті вчені пропонують розуміти компетенцію як навченість, а здібності – як здатність до навчання, адже компетенція може бути результатом навчання або перекривати поняття здібності. Не всяка компетенція є здатністю, так само як не всяке досягнення – свідчення прояву здібностей. Учені С. Шишов і В. Кальней стверджують, що компетенція не може бути визначена через якусь сукупність знань і вмінь, оскільки значну роль у її прояві відіграє докладність. Бути компетентним означає вміти мобілізувати в певній ситуації набуті знання та досвід.

Іноді компетенцію плутають з кваліфікацією, яку розуміють як рівень розвитку здібностей працівника, які дають змогу йому виконувати трудові функції певної складності в конкретному виді діяльності. Професійна компетентність – це сукупність індивідуальних властивостей особистості, що виявляються в специфічній чутливості до об’єкта, засобах і умовах праці та створенні продуктивних моделей формування якостей у особистості студента [10, с. 27–33].

Деякі вчені (наприклад, Л. Кравцов) вважають, що професійна компетентність – це інтегровані якості фахівця, що включають рівень оволодіння ним знаннями, уміннями, навичками й такими компонентами професійної майстерності, як система професійних знань, умінь, навичок, професійних здібностей і професійно важливих якостей особистості.

Нам імponує думка видатної вченої С. Сисоевої, яка в монографії визначає професійну компетенцію як цілісну особистісну освіту, що невід’ємно пов’язує професійну навченість із властивостями особистості, а також поєднує та забезпечує їх взаємодію при виконанні професійної діяльності [34].

Пропонуємо розглянути й ще деякі визначення поняття “компетенція”, щоб повніше зрозуміти його сутність.

Науковець Н. Авдеева вважає, що компетенція – своєрідний індикатор, який характеризує готовність особистості до життя в суспільстві [1, с. 35].

На думку В. Байденко та О. Овчарук, це виражена здатність фахівця застосовувати знання, уміння та навички й виявляти певні соціально-особистісні якості в процесі професійної діяльності [4, с. 7; 23, с. 18].

Учені В. де Ландшеер і Т. Вольфовська пропонують визначення компетенції як рівень навченості, який забезпечить громадянам успішне функціонування в суспільстві, опираючись на поглиблені знання або засвоєні вміння, урахувавши власні здібності й соціальний статус [2, с. 293].

Видатна вчена-педагог І. Зимня, яка розглядала проблему компетентного підходу, вважає, що “компетенція” – це інтелектуально та особистісно зумовлені соціально-професійні характеристики людини, які базуються на знаннях [11].

Зарубіжні дослідники, як, наприклад, Дж. Равен, вважають, що компетенція – це вузькоспеціалізовані знання, особливі предметні навички, засоби мислення, а також розуміння відповідальності за свої дії [29].

Висновки. У результаті дослідження різноманітних джерел літератури ми з’ясували, що наразі остаточного визначення поняття “компетенція” немає. Для того, щоб визначити його, необхідно з’ясувати структуру та сутність компонентів, які входять до складу компетенцій.

Список використаної літератури

1. Авдеева Н. Н. Ключевые компетентности – новая парадигма результата образования / Н. Н. Авдеева // Педагогика. – 2003. – № 5. – с. 34–39.
2. Айзікова Л. В. Компетенція та компетентність: до визначення понять у пошуках зарубіжних дослідників / Л. В. Айзікова // Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського: зб. наук. пр. – Одеса: ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2008. – Випуск 12. – С. 291–296.
3. Артеменко Л. А. Глоссарий иностранных слов, употребляемых в современном образовании / под общ. Ред. В. И. Астаховой, А. Л. Сидоренко. – Харьков: ХГИ “НУА”, 2000. – 152 с.
4. Байденко В. И. Компетенции в профессиональном образовании / В. И. Байденко // Высшее образование в России. – 2004. – № 11. – С. 4–13.
5. Большая психологическая энциклопедия. – Москва: ЭКСМО, 2007. – 544 с.
6. Гончаренко С. У. Дидактична концепція змісту освіти // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно – технічної еліти: Зб. наук. праць / За ред. Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО та О. Г. РОМАНОВСЬКОГО. – У 2 ч. – Ч.1. – Харків : НТУ “ХПІ”, 2002. – 432 с.
7. Гуревич Р. С. Впровадження нових інформаційних технологій у навчально-виховний процес / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія // Професійно-технічна освіта. 1999. – № 1. – С. 30–33.
8. Загвязинский В. И. Педагогический словарь: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. И. Загвязинский, А. Ф. Закирова, Т. А. Срокова. – Москва: Издательский центр “Академия”, 2008. – 352 с.
9. Закон України “Про вищу освіту”. Науково-практичний коментар. За загальною редакцією Кременя В. Г. – Київ, – 2002. – 323 с.
10. Занина Л. В. Основы педагогического мастерства: учеб. пособ. / Л. В. Занина, Н. П. Меньшикова. – Ростов-на-Дону, 2003.
11. Зимня И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. Авторская версия. – Москва: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004.
12. Зимня И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата современного образования [Электронный ресурс] / И. А. Зимня // Интернет-журнал “Эйдос”. – 2006. – 5 мая. – Режим доступа: <http://www.eidos.ru/journal/2006/0505.htm>.
13. Кадемія М. Ю. Педагогічні умови інформатизації навчального процесу в професійно-технічних закладах / М. Ю. Кадемія // PSYCHOLOGICZNE I PEDAGOGICZNE PODSTAWY KSZTAŁCENIA SPECJALISTÓW W WARUNKACH INTEGRACJI EUROPEJSIEJ. Tom II. Pod redakcją Zdzisława Ratajka, Pawła Beołusa // Prace Wszechnicy Świętokrzyskiej nr. 90. Kielce 2004. – С. 88–94.

14. Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті : монографія / С. Ф. Клепко. – Полтава : ПОППО, 2006. – 328 с.
15. Коджаспиров А. Ю. Педагогический словарь : для студ. высш. и сред. пед. учеб. завед. / А. Ю. Коджаспиров, Г. М. Коджаспирова. – Москва : Академия, 2000. – 176 с.
16. Козяр М. М. Застосування мультимедійних телекомунікаційних технологій у навчально-виховному процесі / М. М. Козяр, А. Д. Кузик // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць / редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ ; Вінниця, 2006. – Вип. 10. – С. 340–345.
17. Конюхов Н. И. Словарь-справочник практического психолога / Н. И. Конюхов. – Воронеж : МОДЭК, 1996. – 224 с.
18. Краевский В. В. Основы обучения. Динамика и методика : учеб. пособ. для студ. высш. учеб. завед. / В. В. Краевский, А. В. Хуторский. – Москва : Академия, 2007. – 352 с.
19. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – Москва, 1996. – 190 с.
20. Матвієнко О. В. Метод конкретних педагогічних ситуацій / О. В. Матвієнко. – Київ : Українські пропілеї, 2001. – 300 с.
21. Митина Л. М. Психология развития конкурентоспособной личности / Л. М. Митина. – 2-е изд. – Москва : МПСИ, 2003. – 400 с. – (Библиотека психолога).
22. Надель-Червинская М. А. Толковый словарь иностранных слов. Общеупотребительная лексика (для школ, лицеев, гимназий) / М. А. Надель-Червинская, П. П. Червинский. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1995. – 608 с.
23. Овчарук О. В. Сучасні тенденції розвитку змісту освіти в зарубіжних країнах / О. В. Овчарук // Шлях освіти. – 2003. – № 2. – С. 17–21.
24. Овчарук О. В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світов. досвід та укр. перспективи : колектив. моногр. / під заг. ред. О. В. Овчарук ; М-во освіти і науки України ; Програма розвитку ООН у рамках проекту “Освітня політика та освіта “рівний – рівному”. – Київ : К.І.С, 2004. – 112 с. – (Б-ка з освіт. політики).
25. Ожегов С. И. Словарь русского языка / С. И. Ожегов. – Москва, 1987.
26. Пахотіна П. К. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців з аграрних спеціальностей : дис. ... канд. пед. наук / П. К. Пахотіна. – Київ, 2008, – 243 с.
27. Петрук В. А. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності майбутніх фахівців технічних спеціальностей у процесі вивчення фундаментальних дисциплін : монографія / В. А. Петрук. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. – 292 с.
28. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко ; за ред. О. І. Пометун. – Київ : А.С.К., 2003. – 192 с.
29. Равен Дж. Компетентность в современном обществе. Выявление развития и реализации / Дж. Равен. – Москва : Академия, 2002. – 412 с.
30. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Дж. Равен ; пер. с англ. – Москва : Когито-Центр, 2002. – 396 с.
31. Рапацевич Е. С. Психолого-педагогический словарь / сост. Е. С. Рапацевич. – Минск : Соврем. Слово, 2006. – 928 с.
32. Ребер А. Большой толковый психологический словарь / А. Ребер ; пер. с англ. – Москва : Вече, АСТ, 2000. – Т. 1 (А–О). – 592 с.
33. Сисоєва С. О. Творчість і технології в наукових дослідженнях неперервної професійної освіти: наукове видання / за заг. ред. С. О. Сисоєвої. – Київ : КІМ, 2008. – 389 с.
34. Сисоєва С. О. Освіта і особистість в умовах постіндустріального світу : монографія / С. О. Сисоєва. – Хмельницький : ХГПА, 2008. – 324 с.

35. Хуторской А. В. Технология проектирования ключевых и предметных компетенций / А. В. Хуторской // Инновации в общеобразовательной школе. Методы обучения : сб. науч. трудов / под ред. А. В. Хуторского. – Москва : ГНУ ИСМО РАО, 2006. – С. 65–79.

36. Якушева С. Д. Основы педагогического мастерства : учеб. пособ. для студ. средн. проф. учеб. завед. / С. Д. Якушева. – 3-е изд., стер. – Москва : Академия, 2010. – 256 с.

37. Halash H. Individual competencies and the demand of the society / H. Halash [Electronic resource] // Materials CE. CDCC. – Strasbourg, 1996. – 87 p. – Mode of access: <http://tme.umo.edu.ua/docs/5/11gurdeo.pdf>.

38. Hutmacher W. Key competencies for Europe / Walo Hutmacher // Report of the Symposium Berne, Switzerland 27–30 March, 1996. Council for Cultural Co-operation (CDCC) a Secondary Education for Europe. – Strasbourg, 1997.

39. Ryle G. The Concept of Mind / G. Ryle. – London : Hutchinson, 1949. – 328 p.

40. White R. W. Motivation reconsidered: The concept of competence / R. W. White // Psychological Review. – 1959. – № 66. – P. 279–333.

41. Zemke R. Job Competencies: Can they Help you Design Better Training? / R. Zemke // Training. – 1982. – № 19. – P. 18–31.

Стаття надійшла до редакції 29.01.2016.

Хавина И. В. Компетентностный подход как педагогическая категория в профессиональной подготовке бакалавров-психологов

В статье раскрыто значение компетентностного подхода в профессиональной подготовке бакалавров психологии. Рассмотрено значение понятий “компетенция”, “компетентность”. Подробно раскрыто историческое становление компетентностного подхода как педагогической категории.

Ключевые слова: компетентностный подход, компетенция, компетентность.

Khavina I. Competence Approach as a Pedagogical Category in Training Bachelors of Psychology

In this article, the meaning of the use of competency approach in training bachelors in psychology. Considered the meaning of “competence”, “competency”. Details of becoming competent to discover the historical approach as educational category. This article deals with the problem of the competence approach to training bachelor’s psychology. We discussed in detail the meaning and theoretical aspects of the competence approach. The materials of the article thoroughly researched and presented the approaches of domestic, Russian and foreign scientists to determine the categories of “competence”, “competency”. Based on a thorough analysis the author gives a definition of the categories studied, their invariants and reveals the different types. The author analyzes the phenomenon of “competence” in education and pedagogy. Demonstrated understanding of the multidimensional nature of the competence approach in a variety of conceptual provisions of domestic, Russian and foreign scientists. A content analysis of the competence in the history of educational thought. Detailed disclosure of historical development and the establishment of the concepts of “competence”, “competency” in domestic and foreign educational science. The author gives his own version of a modern understanding of the competence of the pedagogical process than the above shall be certified by the novelty of scientific information. The indisputable fact is the practical significance of the problems illuminated as on the basis of the competence of certain concepts can be further from the experts to build a qualitatively new integrated system of knowledge and skills.

Key words: competence approach, competence, competency.